

September 2022

Förslag till prioriterade frågor inför Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd våren 2023

I detta dokument finns LO:s, TCO:s och Saco:s gemensamma förslag till prioriterade frågor inför Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd våren 2023.

I en tid då våra samhällen och arbetsmarknader präglas av en allt snabbare förändringstakt, där EU:s medlemsländer utmanas av globalisering, digitalisering och klimatkris, är det viktigt med starka parter på arbetsmarknaden. För att ta itu med dessa utmaningar behövs en väl fungerande social dialog, där fack och arbetsgivare hittar gemensamma vägar framåt och bidrar med konstruktiva lösningar.

LO:s, TCO:s och Saco:s mål är ett demokratiskt EU som bidrar till den gröna och digitala omställningen, vilar på respekt för mänskliga rättigheter och där konkurrens på lika villkor samt jämställdhet och partssamverkan står i fokus. Med det som utgångspunkt bör följande frågor prioriteras under det svenska ordförandeskapet.

Handlingsplan för sociala dialogen

Under sen höst 2022 eller början av 2023 kommer EU-kommissionen att lansera ett initiativ om stärkandet av den sociala dialogen som riktar sig både till EU-nivån och medlemsländerna. Sverige bör bejaka detta initiativ men samtidigt säkerställa att det både stärker arbetsmarknadens parter och skyddar välfungerande arbetsmarknadsmodeller.

Starka parter på arbetsmarknaden och en fungerande social dialog är nyckelverktyg i omställningsarbetet. Därför krävs insatser för att stärka partssamverkan i medlemsländer där det behövs. Som exempel på sådana insatser föreslår vi;

- en ny EU-fond för social dialog för uppbyggnad och utveckling av starka, oberoende och effektiva system för social dialog i de EU-länder där det behövs,
- inrättande av en ombudsman/ambassadör för social dialog,
- en ny indikator till den europeiska planeringsterminen om hur förutsättningarna för arbetsmarknadsrelationer ser ut i medlemsländerna, och
- inrättande av kontaktpersoner/ansvariga för social dialog på varje generaldirektorat inom EU-kommissionen vilka agerar som länk mellan arbetsmarknadens parter och EU-kommissionen och som säkerställer att parternas synpunkter höras.

Vår utgångspunkt är att arbetsvillkor i första hand ska regleras genom kollektivavtal och att förutsättningarna för att göra det behöver stärkas. Det är viktigt att eventuell lagstiftning på EU-nivå utformas på ett sådant sätt att den fungerar tillsammans med och respekterar vår svenska

arbetsmarknadsmodell. Dessutom ska det vara möjligt att avvika i relevanta delar av EU-lagstiftningen inom arbetsmarknadsområdet genom kollektivavtal (semidispositivitet).

Slå vakt om demokrati och grundläggande rättigheter

I tider då demokratin är på tillbakagång över hela världen, och auktoritära krafter mobiliserar, är det viktigt att påminna om att EU i grunden är ett fredsprojekt som vilar på respekt för mänskliga rättigheter. Unionens fördrag innehåller också tydliga skrivningar om demokratiska principer. Det behöver tydliggöras i all EU-politik. EU:s medlemsländer måste leva upp till de krav som ställs på en rättsstat och måste respektera okränkbara kärnvärden om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Facklig verksamhet kan endast fungera under förutsättning att medlemsländerna respekterar och garanterar grundläggande rättigheter.

Utvecklingen inom flera medlemsländer oroar och EU måste agera tydligt för att försvara mänskliga rättigheter, demokrati samt rättsstatens principer. Kriget i Ukraina och dess konsekvenser i form av exempelvis stora flyktingströmmar får inte bli en ursäkt för att EU underlåter att fortsätta hålla trycket uppe gentemot EU-länder som inte lever upp till rättsstatsprinciperna. LO, TCO, Saco välkomnar därför EU-kommissionens satsning på en demokratipakt och utgår från att Sverige håller fanan högt i denna fråga under sitt kommande ordförandeskap.

Rättvis omställning och kompetensutveckling

Våra samhällen förändras i snabb takt och Sverige bör lyfta vikten av kompetensutveckling för att klara den gröna och digitala omställningen i Europa och för att säkra en konkurrenskraftig ekonomi efter pandemin. Det är helt avgörande att EU:s medlemsländer har fungerande omställningssystem på plats. EU:s återhämtningsfond bör kunna användas för detta ändamål. Sverige har goda exempel på rättvis omställning som kan tjäna som förebilder för såväl ekonomisk, social som miljö- och klimatmässig hållbarhet.

EU-kommissionen har aviserat att år 2023 ska vara året för kompetens och lärande, därför föreslår vi ett högnivåmöte om "skills for transition" som en aktivitet under ordförandeskapet. Vid ett sådant möte avser vi i så fall att lyfta fackliga framgångar och goda exempel.

En inre marknad med rättvis konkurrens, fri rörlighet och schyssta villkor

Den inre marknaden är en bärande del av EU-samarbetet och bidrar till bättre förutsättningar för tillväxt och konkurrenskraft samt till att den gröna och digitala omställningen kan bli verklighet. Den inre marknaden gynnar svensk ekonomi och skapar jobb. För att den inre marknaden ska fungera behövs fri rörlighet med schyssta villkor på våra arbetsmarknader. EU-länderna bör inför kommande kriser samordna sig mer förutsägbart och säkerställa att arbetstagare inte drabbas av gränshinder eller lappverk av olika inreseregler.

Konkurrens måste ske på rättvisa villkor och arbetslivskriminalitet och social dumpning måste bekämpas. Europeisk konkurrenskraft ska bygga på kompetens och kvalitet, inte på låga löner och dåliga villkor. Arbetsvillkor ska i första hand regleras genom kollektivavtal och förutsättningarna för att göra det behöver stärkas, bland annat genom kapacitetsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte. Sverige har goda exempel som är värdefulla att visa upp under ordförandeskapet. Det är viktigt att eventuell lagstiftning på EU-nivå utformas på ett sådant sätt att den fungerar för- och respekterar vår svenska arbetsmarknadsmodell.

Ökad jämställdhet och jämlikhet för konkurrenskraftiga samhällen

Alla människors lika värde, rätten att slippa diskriminering samt jämställdhet mellan kvinnor och män är grundläggande värden i EU:s fördrag. Dessa måste genomsyra alla politikområden där Europeiska unionen är verksam. Social, ekonomisk och politisk stabilitet gynnas av att medborgarna har förmåga att delta på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt. Jämlikhet gynnar ekonomisk utveckling. I spåren av pandemin har dock utvecklingen avseende arbetsvillkor och inkomst gått åt fel håll och ojämlikheten har ökat.

Sverige bör lyfta vikten av att fler kvinnor deltar på arbetsmarknaden i Europa. Det stora sysselsättningsgapet mellan män och kvinnor är ett slöseri med humankapital och arbetskraft: enligt EU-kommissionen går EU:s medlemsländer miste om cirka 360 miljarder euro årligen på grund av kvinnors lägre sysselsättningsgrad. Därför bör gemensamma ambitiösa EU-mål lyftas ytterligare inom den ekonomiska planeringsterminen och den sociala resultattavlan. En ökad jämställdhet i Europa är en nyckel till mer inkluderande, jämlika och konkurrenskraftiga samhällen.

EU som global aktör – frihandel för hållbar utveckling

EU är en stor och viktig aktör i internationella sammanhang, såsom i handelsavtal med andra länder och regioner samt genom samordnat agerande inom internationella organisationer. När EU:s ekonomi ska ställa om och bli mer klimatsmart är det avgörande att den globala handeln fungerar. EU bör tydligare ta ansvar och kräva efterlevnad av hållbarhetskapitlen som finns i EU:s handelsavtal, där mänskliga rättigheter, anständiga arbetsvillkor och respekt för miljömässiga standarder ingår. I handelsfrågorna har Sverige en väletablerad och tydlig linje, som bör kompletteras med mer fokus på frågor som rör hållbarhet och arbetstagares rättigheter. Sverige bör också tydligare lyfta vikten av social dialog och omställningsåtgärder, både inom EU och i partnerländer, så att globaliseringen och frihandeln får positiva effekter för fler.